

Voksne på erhvervsuddannelsernes grundforløb

Udvikling i tilgang, gennemførelse og elevprofil efter erhvervsuddannelsesreformen

INDHOLD

Voksne på erhvervsuddannelsernes grundforløb

1	Resultater og perspektivering	4
2	Indledning	11
3	Voksnes tilgang til grundforløb på erhvervsuddannelserne – før og efter reformen	13
3.1	Udvikling i voksne elevers tilgang til grundforløbet på erhvervsuddannelserne	13
4	Gennemførelsesprocent før og efter reformen	16
4.1	Stigning i andelen af voksne, der gennemfører grundforløbet	16
4.2	Flere voksne gennemfører grundforløbet trods stort fald i tilgangen	18
5	Ændret elevprofil efter reformen	20
5.1	Færre voksne elever uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser	20
5.2	Uændret fordeling i forhold til etnisk baggrund	25
	Appendiks A – Litteraturliste	30

1 Resultater og perspektivering

Med dette notat sætter Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fokus på, hvilken betydning erhvervsuddannelsesreformen har haft for voksnes tilgang til og gennemførelse af grundforløbet på erhvervsuddannelserne. Med notatet ser vi desuden nærmere på, hvilken betydning reformen har haft for elevprofilen blandt voksne på erhvervsuddannelsernes grundforløb. Notatet bidrager således også med viden om, hvilken betydning erhvervsuddannelsesreformen har haft for ambitionen om, at flere voksne går fra at være ufaglærte til faglærte.

Relevans, faglig kontekst og målgruppe

Relevans

Fremskrivninger af det danske arbejdsmarked viser, at der er i de kommende år kommer til at være en stor mangel på faglærte, mens der kommer til at være et stort overskud af ufaglært arbejdskraft. Til trods for dette har der det seneste årti samlet set været en faldende søgning mod erhvervsuddannelserne – særligt blandt de unge. Skal det lykkes at indfri ambitionerne om at få flere faglærte, kræver det, at flere voksne finder vej til og gennemfører en erhvervsuddannelse.

Erhvervsuddannelsesreformen, der trådte i kraft i august 2015, blev gennemført med en målsætning om, at flere skulle gennemføre en erhvervsuddannelse, og at kvaliteten af erhvervsuddannelserne skulle øges. Med reformen fulgte samtidig en række regelændringer, bl.a. nye, skærpede adgangskrav til grundforløbet, herunder krav om at have bestået dansk og matematik i grundskolen samt krav om gymnasial baggrund på nogle erhvervsuddannelser.

Faglig kontekst

Implementeringen af erhvervsuddannelsesreformen er blevet fulgt af to større evalueringer.

KORA og EVA (Søndergaard et al., 2017) finder, at der har været et stort fald i tilgangen af voksne til erhvervsuddannelsernes grundforløb i det første skoleår efter reformen, og at voksne elever, der påbegyndte grundforløb i det første kvartal efter reformen havde et større frafald end voksne elever, der påbegyndte grundforløbet før reformen. Rapporten finder desuden, at ledere og undervisere peger på en række udfordringer i forhold til implementeringen af realkompetencevurderinger (RKV) og afkorting, og at der på mindre skoler kan være udfordringer med at etablere voksenpædagogiske miljøer, som var et af reformelementerne.

EVA's (2017) følgeevaluering af Erhvervsuddannelse for voksne (euv) finder ligeledes, at der har været et fald i tilgangen blandt voksne elever i det første skoleår efter reformen, men at frafaldet til gengæld er blevet mindre. EVA's følgeevaluering peger på, at der er behov for styrke brugen af RKV og at de voksenpædagogiske miljøer ikke altid prioriteres. Følgeevalueringen finder endelig, at mens skolerne finder det attraktivt at afkorte uddannelserne for de voksne, kan denne afkorting

opleves som mindre attraktiv for voksne elever med svagere forudsætninger, idet de rammes af kombinationen af kortere forløb og skærpede faglige krav.

Dette notat bygger videre på resultaterne af disse evalueringer på to punkter:

1. Notatet analyserer tilgang og gennemførelse tre skoleår hhv. før og efter reformen, mens de tidligere evalueringer kun ser på det første skoleår efter reformen.
2. Notatet har et særskilt fokus på tilgang, gennemførelse og elevsammensætning blandt voksne på erhvervsuddannelserne grundforløb.

Målgruppe

Notatet præsenterer ny viden, der er relevant for flere målgrupper. Notatet kan bidrage til at kvalificere arbejdet med de uddannelsespolitiske målsætninger fra erhvervsuddannelsesreformen og har dermed relevans for policy-niveauet. Notat kan endvidere informere en bredere uddannelsespolitisk debat om erhvervsuddannelserne.

Fakta om erhvervsuddannelsesreformen

Erhvervsuddannelsesreformen, der trådte i kraft i august 2015, medførte en række regelændringer for voksne på erhvervsuddannelserne.

Skærpede faglige krav i forbindelse med optagelse og gennemførelse

- Skærpede adgangskrav (02 i dansk og matematik) for alle, der påbegynder et grundforløb uden at have en uddannelsesaftale eller uden to års relevant erhvervs erfaring.
- Skærpede faglige mål på mange uddannelser, herunder at finans- og kontoruddannelserne skal være på gymnasialt niveau (eux).
- Skærpede overgangskrav fra grundforløb til hovedforløb.

Standardiserede forløb

- Indførelse af uddannelsesspecifikke grundforløb 2 af 20 ugers varighed.
- Tre standardiserede voksenspor (euv 1, euv 2 og euv 3).

Afkortning

- Standardafkortning på 10 % af undervisningstiden på hovedforløbet for voksne med tidligere uddannelse eller relevant erhvervs erfaring.
- Standardmeritter, hvor voksne automatisk afkortes i uddannelsestiden, hvis de fx tidligere har gennemført bestemte AMU-kurser.
- Mulighed for yderligere afkortninger på baggrund af individuelle vurderinger.

Hovedresultater

Helt overordnet finder vi, at der efter erhvervsuddannelsesreformen er sket et fald i tilgangen af voksne til grundforløbet på tre ud af fire hovedområder. Analyserne viser, at der til gengæld er flere af de optagne, der gennemfører grundforløbet, og at der på to ud af tre hovedområder, hvor der

har været et fald i tilgangen, er flere voksne, der gennemfører grundforløbet efter reformen på trods af en faldende tilgang. Det kan bl.a. hænge sammen med, at elevsammensætningen blandt voksne elever på erhvervsuddannelserne har ændret sig i retning af en fagligt stærkere elevgruppe som følge af reformen. Denne udvikling har dog ligeledes betydet, at en stor gruppe voksne ufaglærte rammes af de skærpede faglige krav og dermed ikke kan påbegynde en erhvervsuddannelse.

Fald i tilgangen af voksne til grundforløbet på tre hovedområder

Det største fald i tilgangen af voksne elever på grundforløbet har fundet sted på hovedområderne Kontor, handel og forretningsservice og Fødevarer, jordbrug og oplevelser. Her er tilgangen faldet med hhv. 15 % og 20 %, når man sammenligner tilgangen tre skoleår hhv. før og efter reformen. På hovedområdet Teknologi, byggeri og transport er tilgangen faldet med 8 %. De store fald i tilgangen til disse tre hovedområder skal ses i lyset af de skærpede adgangskrav og de skærpede faglige mål på uddannelserne, som blev indført med reformen.

Stor stigning i tilgangen til grundforløbet på Omsorg, sundhed og pædagogik

Modsat de øvrige tre hovedområder er tilgangen til Omsorg, sundhed og pædagogik mere end fordoblet (stigning på 141 %) efter reformen. Den markante stigning skal ses i lyset af de ændrede overgangskrav fra grundforløb til hovedforløb, som indebærer, at en betydelig del af dem, der før reformen kunne optages direkte på hovedforløb inden for social- og sundhedsuddannelserne, efter reformen er nødt til først at gennemføre et grundforløb. Dette afspejler sig også i tilgangen til hovedforløbet, som er faldet markant i kølvandet på reformen.

Dette resultat betyder, at der samlet set er sket en stigning i tilgangen til erhvervsuddannelsernes grundforløb på 5 %, men frasorteres man uddannelserne inden for Omsorg, sundhed og pædagogik, er der sket et fald på 13 % i den samlede tilgang.

En større andel gennemfører grundforløbet

Andelen af voksne elever, der gennemfører grundforløbet, er steget fra 61 % før reformen til 71 % efter reformen, når man sammenligner tilgangen tre skoleår hhv. før og efter reformen. Stigningen kan bl.a. henføres til den ændrede elevsammensætning blandt voksne på grundforløbet. Derudover har der med reformen været et øget fokus på indsatser i forhold til at bekæmpe frafald på erhvervsuddannelserne. Den største stigning har været på Kontor, handel og forretningsservice, hvor andelen er steget fra 58 % til 71 %, og Omsorg, sundhed og pædagogik, hvor andelen er steget fra 64 % til 74 %. På Fødevarer, jordbrug og oplevelser er den steget fra 59 % til 66 %, mens den på Teknologi, byggeri og transport er steget fra 62 % til 71 %.

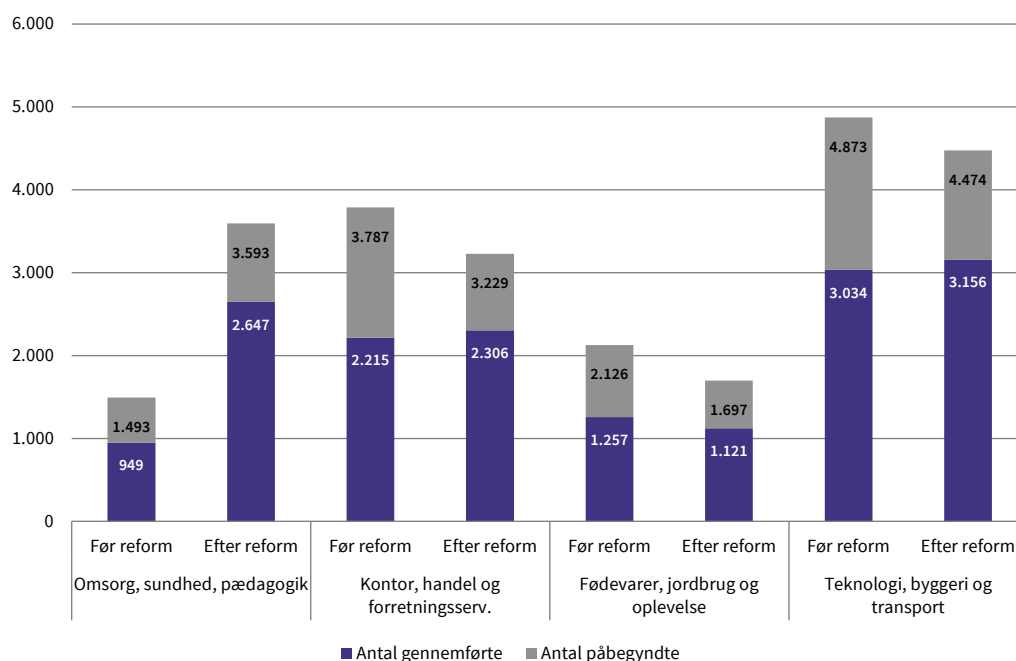
Flere voksne gennemfører grundforløbet trods faldende tilgang

Den store stigning i gennemførelsesprocenten har gjort, at antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet, er steget efter reformen på alle hovedområder undtagen Fødevarer, jordbrug og oplevelser, hvor der er sket et fald på 11 %. Overordnet set er antallet steget med 24 %. Det dækker imidlertid over en markant stigning på 179 % på Omsorg, sundhed og pædagogik og kun mindre stigninger på 4 % på hhv. Kontor, handel og forretningsservice og Teknologi, byggeri og transport. Udviklingen i antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet, skal ses i lyset af, at der på tre ud af fire hovedområder er sket store fald i antallet af personer, der påbegynder grundforløbet. Alt i alt gennemførte ca. 7.500 voksne grundforløbet per skoleår før reformen, mens det tal er steget til ca. 9.200 efter reformen. Ser man bort fra den ekstraordinært store stigning på Omsorg, sundhed og pædagogik, er antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet på de tre andre hovedområder,

stort set uændret, idet ca. 6.500 voksne gennemførte grundforløbet per skoleår før reformen, mens ca. 6.600 gennemfører efter reformen. Den stigende andel, der gennemfører grundforløbet, ser altså ud til at kompensere for det faldende optag.

FIGUR 1.1

Flere voksne gennemfører trods faldende tilgang

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Antallet af gennemførte og påbegyndte hhv. før og efter reformen er udregnet som et gennemsnit af hhv. tre skoleår før reformen (2012/13-2014/15) og tre skoleår efter reformen (2015/16-2017/18).

Skærpede adgangskrav betyder en fagligt stærkere gruppe af voksne elever på erhvervsuddannelser

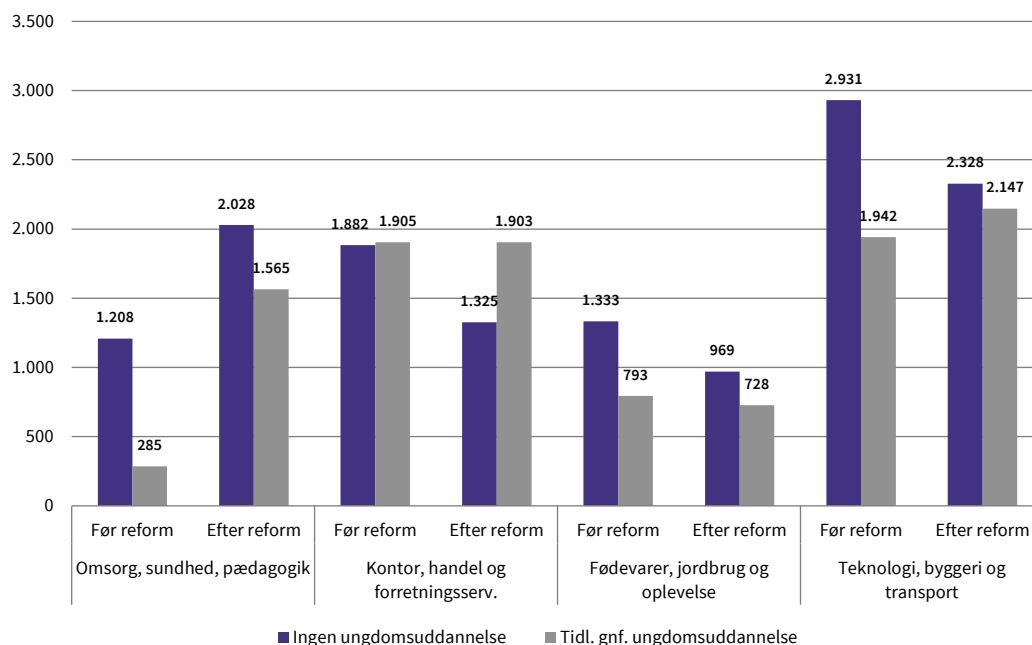
Analyserne peger på, at reformen har haft indflydelse på elevsammensætningen blandt voksne på erhvervsuddannelserne. Udviklingen er generelt gået i retning af, at elevgruppen er blevet stærkere, dog på bekostning af, at en stor gruppe voksne ufaglærte ikke har haft mulighed for at påbegynde en erhvervsuddannelse, da de rammes af de skærpede faglige krav, reformen medførte. Udviklingen i elevprofilen er hovedsageligt drevet af den store gruppe af voksne elever, der rammes af de skærpede faglige krav, jf. figur 1.2 nedenfor. Analyserne af udviklingen af elevprofilen viser således:

- **Et stort fald i antallet af voksne elever uden en tidligere gennemført ungdomsuddannelse på tre ud af fire hovedområder.** Antallet af voksne elever uden en tidligere gennemført ungdomsuddannelse er faldet fra ca. 7.400 om året i skoleårene før reformen til ca. 6.700 om året efter reformen. Det svarer til et fald på omkring 10 %. Denne udvikling gør sig gældende på alle hovedområder undtagen Omsorg, sundhed og pædagogik, hvor der er sket en stor stigning i antallet af voksne uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser. Ser man bort fra udviklingen på Omsorg, sundhed og pædagogik, er der tale om et fald fra ca. 6.100 til 4.600 voksne elever om året, svarende til et fald på 25 %.

- En stor stigning i antallet af voksne elever med en tidligere gennemført gymnasial uddannelse eller erhvervsuddannelse på Omsorg, sundhed og pædagogik. Antallet af voksne elever med en tidligere gennemført ungdomsuddannelse er samlet set steget fra ca. 4.900 om året før reformen til ca. 6.300 om året efter reformen, svarende til en stigning på omkring 30 %. Denne stigning er dog hovedsageligt drevet af udviklingen på hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik, hvor skærpede overgangskrav har betydet, at voksne, der før reformen startede direkte på hovedforløbet, nu er nødt til at gennemføre grundforløbet. Ser man bort fra udviklingen på Omsorg, sundhed og pædagogik, er der kun tale om en lille stigning på ca. 3 %.
- Voksne elever med en tidligere gennemført ungdomsuddannelse udgør en større andel af eleverne end tidligere. Hver anden voksne elev, der er startet på grundforløbet efter reformen, har en tidligere gennemført ungdomsuddannelse. Før reformen havde to ud af fem voksne elever en tidligere gennemført ungdomsuddannelse. Udviklingen kan observeres på alle fire hovedområder og kan forklares med, at der har været et stort fald i antallet af ufaglærte voksne.
- Den etniske fordeling er næsten uændret. På alle fire hovedområder skete der et fald i antallet af voksne med indvandrerbaggrund i det første skoleår efter reformen. Antallet er dog steget igen i det andet og tredje skoleår efter reformen, og det er nu på nogenlunde samme niveau som før reformen. Antallet af voksne med indvandrerbaggrund er således ikke faldet markant, som det ellers så ud til det første skoleår efter reformen.

FIGUR 1.2

Udviklingen i tilgang og elevprofil er hovedsageligt drevet af et stort fald i antallet af ufaglærte voksne

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Antallet af voksne elever med og uden tidligere gennemført ungdomsuddannelse er udregnet som et gennemsnit af hhv. tre skoleår før reformen (2012/13-2014/15) og tre skoleår efter reformen (2015/16-2017/18).

Perspektivering

Efter de første tre år med euv står det klart, at de skærpede faglige krav er slået igennem. Intentionerne om at øge andelen af elever på euv, der gennemfører grundforløbet er indfriet. Den ændrede elevsammensætning har dog været på bekostning af tilgangen, idet det ikke er lykkedes at tiltrække flere voksne til erhvervsuddannelserne. Det aktuelle billede af euv rummer således fortsat en række problemstillinger.

Udfordringer med at tiltrække flere voksne til erhvervsuddannelserne

Resultaterne i notatet viser, at der på tre ud af fire hovedområder er sket et fald i tilgangen af voksne elever til grundforløbet på erhvervsuddannelserne. Det er en bekymrende udvikling i lyset af behovet for faglært arbejdskraft i Danmark. Det store fald i tilgangen til grundforløbet er drevet af, at en stor gruppe voksne ansøgere rammes af de skærpede faglige krav og dermed ikke kan påbegynde en erhvervsuddannelse. Hertil kommer, at det ikke er lykkedes at tiltrække flere voksne, der opfylder adgangskriterierne. EVA's følgeevaluering af euv fra 2017 (EVA, 2017) har peget på nogle af de forhold, som har haft betydning for dette. Den viste blandt andet, at euv ikke er et væsentligt bedre tilbud til de fagligt stærke, end det de havde tidligere med GVU. Samtidig kan euv være vanskelig for voksne med svagere faglige forudsætninger, fordi de mødes af kombinationen af kortere forløb og skærpede faglige krav.

Behov for opkvalificering

En stor gruppe voksne ansøgere er således blevet ramt af de skærpede faglige krav og kan ikke påbegynde en erhvervsuddannelse uden en forudgående opkvalificering. Dette kalder på et styrket fokus i forhold til denne opkvalificering, både i forhold til styrke den enkelte voksens muligheder på arbejdsmarkedet, og i forhold til at dække behovet for faglært arbejdskraft.

Voksne ansøgere, der ikke opfylder adgangskravene på 02 i dansk og matematik, kan i dag opkvalificere sig på VUC med henblik på at opfylde adgangskravene til euv. Erhvervsuddannelsesaftalen fra efteråret 2018¹ giver imidlertid erhvervsskolerne mulighed for fra 1. august 2020 at udbyde selvstændige adgangskurser i dansk og matematik til voksne ansøgere med henblik på at skabe enklere og mere sammenhængende uddannelsesforløb og en nemmere vej ind på erhvervsuddannelserne for ufaglærte voksne. Det bliver interessant at følge, om dette tiltag kan bidrage til, at flere voksne ansøgere bliver opkvalificeret med henblik på at kunne opfylde adgangskravene og dermed påbegynde en erhvervsuddannelse.

Fortsat stor andel, der ikke gennemfører grundforløbet

Notatet viser tydeligt, at der er sket en stor stigning i andelen af voksne elever, der gennemfører erhvervsuddannelsernes grundforløb. Det er utvivlsomt et positivt resultat. Alligevel er det værd at have for øje, at der fortsat er en stor andel (28 %), der ikke gennemfører. Der er derfor fortsat behov for at have et fokus på indsatser, der kan øge andelen af voksne, der gennemfører grundforløbet.

1 Regeringen m.fl. (2018). Fra folkeskole til faglært – Erhvervsuddannelser til fremtiden.

Datagrundlag

Analysene er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik for alle voksne på 25 år og derover, der er påbegyndt grundforløbet på en erhvervsuddannelse i de seneste tre skoleår² før erhvervsuddannelsesreformen (2012/13-2014/15) og de første tre skoleår efter (2015/16-2017/18).

2 Et skoleår er defineret som perioden fra 1. august til 31. juli i det efterfølgende år.

2 Indledning

Det forventes, at der frem mod 2025 kommer til at mangle op mod 70.000 faglærte på det danske arbejdsmarked. Samtidig vil der være et stort overskud af ufaglært arbejdskraft (AE, 2017). Til trods for dette har der det seneste årti samlet set været en faldende søgning mod erhvervsuddannelserne. Derfor er en af tidens helt store brændende platforme spørgsmålet om, hvordan vi får opkvalificeret arbejdsstyrken og blandt andet gjort flere ufaglærte til faglærte. Skal det lykkes, kræver det, at flere voksne finder vej til og gennemfører en erhvervsuddannelse.

Voksne udgør en stadig større andel af eleverne på erhvervsuddannelserne. Siden slutningen af 1990'erne er gennemsnitsalderen blandt elever på erhvervsuddannelserne steget markant (DST, 2019), og mere end hver femte elev på grundforløbet er i dag 25 år eller derover. På hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik er det endda hver tredje elev, der er 25 år og derover.³ Erhvervsuddannelser bliver med andre ord i stigende grad til voksenuddannelser.

Erhvervsuddannelsesreformen, der trådte i kraft i august 2015, blev gennemført med en målsætning om, at flere skulle gennemføre en erhvervsuddannelse, og at kvaliteten af erhvervsuddannelserne skulle øges. Reformen indførte Erhvervsuddannelse for voksne (euv) for at etablere mere attraktive, overskuelige og målrettede veje fra ufaglært til faglært og for at få flere voksne til at gennemføre en erhvervsuddannelse.⁴ Med reformen fulgte samtidig en række regelændringer, bl.a. nye, skærpede adgangskrav til grundforløbet, herunder krav om at have bestået dansk og matematik i grundskolen samt krav om gymnasial baggrund på nogle erhvervsuddannelser. Derudover blev der indført skærpede overgangskrav fra grundforløb til hovedforløb samt skærpede faglige krav på selve hovedforløbet.

Formål

I dette notat undersøger Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), hvilken betydning erhvervsuddannelsesreformen har haft for voksnes tilgang til og gennemførelse af grundforløbet på erhvervsuddannelserne. Notat ligger i forlængelse af EVA's følgeevaluering af euv (EVA, 2017) og belyser udviklingen i forhold til:

- Antallet af voksne, der påbegynder et grundforløb før og efter reformen
- Andelen og antallet af voksne, der gennemfører et grundforløb før og efter reformen

3 Andelen af voksne elever (25 år og derover) er i 2018 20 % på Fødevarer, jordbrug og oplevelser og Teknologi, byggeri og transport, 21 % på Kontor, handel og forretningsservice og 33 % på Omsorg, sundhed og pædagogik (baseret på egne beregninger på baggrund af data fra Undervisningsministeriets databank).

4 Regeringen m.fl. (2014). Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser.

- Elevprofilen blandt voksne på grundforløbet før og efter reformen

Metode og datagrundlag

Analyserne er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik for alle voksne på 25 år og derover, der er påbegyndt grundforløbet på en erhvervsuddannelse i de seneste tre skoleår⁵ før erhvervsuddannelsesreformen (2012/13-2014/15) og de første tre skoleår efter (2015/16-2017/18). En del af personerne er påbegyndt mere end et grundforløb i de seks undersøgte skoleår. I de tilfælde tager vi i analyserne udgangspunkt i det først påbegyndte grundforløb i hvert af de seks undersøgte skoleår.

I de analyser, der har til formål at identificere udviklingstendenser før og efter reformen, er der taget udgangspunkt i data for hhv. tre år før og efter reformen. Det sker for i højere grad at kunne indfange udsvingene mellem de enkelte skoleår før og efter reformen. Desuden tilvejebringer det bedre mulighed for at identificere den betydning, reformen potentielt har haft for tilgang og gennemførelse. Det er i denne henseende vigtigt at være opmærksom på, at der ikke nødvendigvis er et en-til-en forhold mellem reformen og de forskellige udviklingstendenser i forhold til tilgang og gennemførelse. Andre forhold som fx praksis på erhvervsskolerne samt økonomiske konjunkturer, arbejdsmarkedsforhold, demografiske udviklingstendenser mm. kan også influere udviklingen i forhold til tilgang og gennemførelse.

Projektets organisering

Notatet er udarbejdet af konsulent Yakup Bas (projektleder), chefkonsulent Michael Andersen, chefkonsulent Sissel Kondrup og juniorkonsulent Frederik Skovlund Kilpinen.

5 Et skoleår er defineret som perioden fra 1. august til 31. juli i det efterfølgende år.

3 Voksnes tilgang til grundforløb på erhvervsuddannelserne – før og efter reformen

3.1 Udvikling i voksne elevers tilgang til grundforløbet på erhvervsuddannelserne

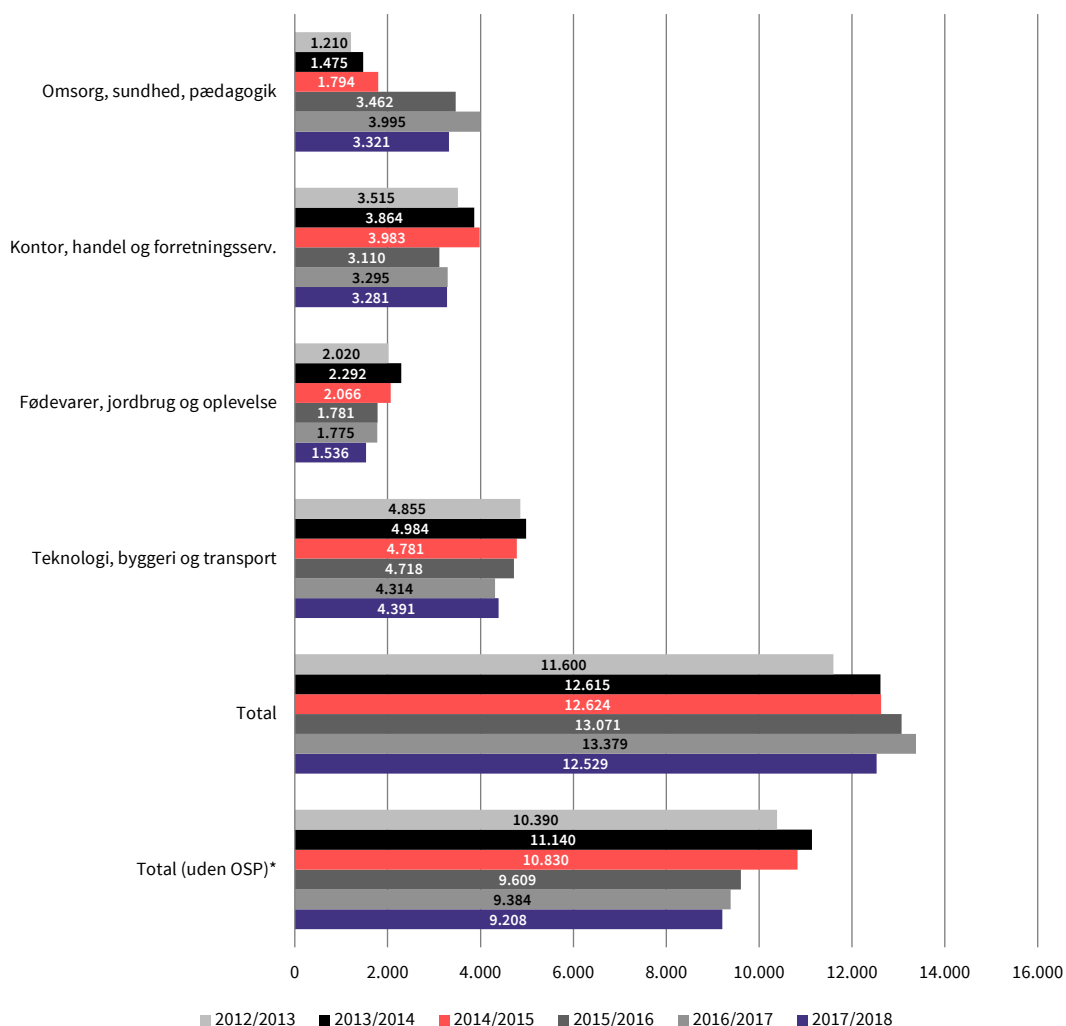
Dette kapitel ser nærmere på udviklingen i voksne elevers tilgang til grundforløbet på erhvervsuddannelser i årene før og efter reformen. Derudover vurderes det, hvilken betydning erhvervsuddannelsesreformen har haft for denne udvikling.

Figur 3.1 viser voksne elevers tilgang til grundforløbet på erhvervsuddannelserne i skoleårene 2012/13-2017/18. Figuren viser, at der med reformen er sket en stor stigning i tilgangen af voksne på hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik, mens der er sket et stort fald i tilgangen på hovedområderne Kontor, handel og forretningsservice og Fødevarer, jordbrug og oplevelser samt et mindre fald på Teknologi, byggeri og transport.

Ser man på den samlede tilgang af voksne elever til erhvervsuddannelsernes grundforløb, har der været en stigning frem til skoleåret 2016/17, hvorefter der har været et fald for 2017/18-årgangen. En del af denne udvikling er forårsaget af den øgede tilgang til grundforløbet på Omsorg, sundhed og pædagogik, hvor der både i årene op til reformen og særligt efter reformen er sket en stor stigning i antallet af voksne elever. Ser man derimod bort fra hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik, er der sket et betydeligt fald på 13 % i antallet af voksne elever efter reformen.

FIGUR 3.1

Tilgangen til erhvervsuddannelsens grundforløb, 2012/13-2017/18

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.
 Note: OSP henviser til hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik.

3.1.1 Stigning i tilgangen på Omsorg, sundhed og pædagogik

På hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik er der sket en stor stigning i tilgangen af voksne elever. Antallet af voksne elever, der påbegynder grundforløbet på hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik, er således mere end fordoblet fra før til efter reformen, når man sammenligner antallet af voksne elever tre skoleår før og efter reformen. De nye, skærpede adgangs- og overgangskrav, der blev indført med erhvervsuddannelsesreformen, kan være årsag til en del af

denne udvikling, mens andre dele af udviklingen kan forklares med generelle konjunkturrelle og uddannelsesdemografiske udviklingstendenser i Danmark.⁶ Den store stigning i tilgangen til hovedområdet Omsorg, sundhed, pædagogik umiddelbart efter reformen kan henføres til skærpede overgangskrav til hovedforløbet, som bevirker, at mange, der tidligere startede direkte på sosu-uddannelsernes hovedforløb, efter reformen er tvunget at starte på grundforløbet.⁷ Hertil kommer, at der kan være voksne elever, der ikke lever op til de nye, skærpede adgangskrav.

3.1.2 Fald på tre hovedområder

I perioden 2012/13-2017/18 er der sket et fald i antallet af personer, der påbegynder grundforløbet på hovedområderne Kontor, handel og forretningsservice (fald på 15 %), Fødevarer, jordbrug og oplevelser (fald på 20 %) og Teknologi, byggeri og transport (fald på 8 %). På hovedområdet Kontor, handel og forretningsservice har tilgangen været relativt stabil frem mod reformen, og faldet i tilgangen ser først ud til at indtræde umiddelbart efter reformen. Faldet kan særligt forklares med de nye, skærpede adgangskrav, og med at der på kontoruddannelserne, som udgør hovedparten af tilgangen på hovedområdet, er blevet indført et krav om gymnasial baggrund.

På hovedområderne Fødevarer, jordbrug og oplevelser og Teknologi, byggeri og transport er der sket et fald i tilgangen frem mod reformen, som ser ud til at blive forstærket en smule umiddelbart efter reformen.

6 Andelen af personer uden en ungdomsuddannelse er lavere i de yngre årgange sammenlignet med tidligere. Dette skal sammenholdes med, at det stadig er mere end halvdelen af de voksne, der påbegynder en erhvervsuddannelse, har grundskole som højest fuldførte uddannelse. Ifølge konjunkturrelle forhold kan der fx være mindre tilbøjelighed til at søge uddannelse i perioder med en lav grad af arbejdsløshed.

7 Før erhvervsuddannelsesreformen var grundforløbet på sosu-uddannelserne (social- og sundhedsuddannelsen og den pædagogiske assistentuddannelse) ikke obligatorisk for elever med mere end et års uddannelse eller arbejds erfaring efter grundskolen. Denne særordning blev ændret efter reformen med henblik på at ensrette grundforløbsstrukturen og øge det faglige niveau hos elever, der påbegynder hovedforløbet (Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 2014: 17). Undtaget herfra er dog euv 1-elever, der på baggrund af en realkompetencevurdering kan få lov til at starte direkte på hovedforløbet.

4 Gennemførelsesprocent før og efter reformen

Dette kapitel ser nærmere på gennemførelsesprocenten blandt voksne på erhvervsuddannelsernes grundforløb.

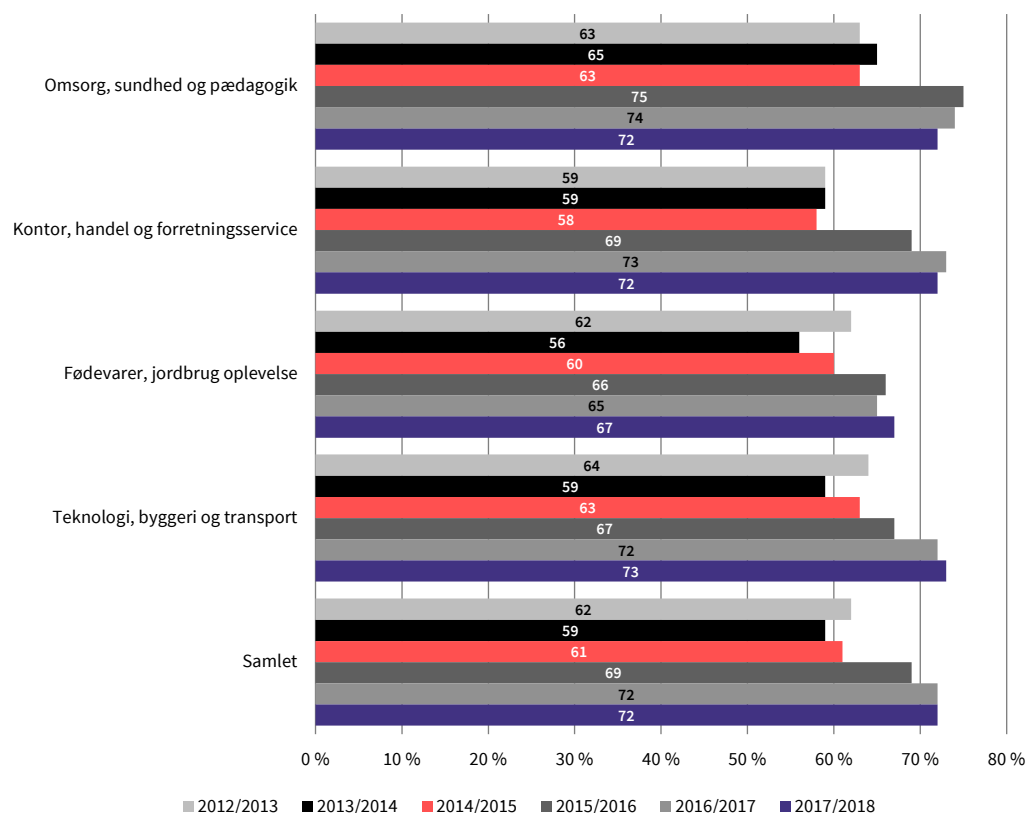
4.1 Stigning i andelen af voksne, der gennemfører grundforløbet

Figur 4.1 viser, at den samlede gennemførelsesprocent for erhvervsuddannelsernes grundforløb er steget fra omkring 60 % før reformen til omkring 70 % efter reformen. Figuren viser dog også, at der er forskelle i gennemførelsesprocenten på tværs af de fire hovedområder, og at udviklingen ligeledes varierer.

Gennemførelsesprocenten er opgjort på baggrund af andelen af voksne elever, der har gennemført grundforløbet hhv. 12 måneder (for skoleårene før reformen) og 9 måneder (for skoleårene efter reformen) efter start på grundforløbet. Denne forskel skyldes, at længden af grundforløbet for voksne er blevet afkortet efter reformen. Før reformen skulle voksne elever gennemføre både grundforløb 1 og grundforløb 2, mens de efter reformen kan starte direkte på grundforløb 2.

FIGUR 4.1

Udviklingen i andelen af voksne, der gennemfører grundforløbet

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: I skoleåret 2017/18 er kun medtaget personer, der er påbegyndt grundforløbet i perioden august 2017-februar 2018. De personer, der er påbegyndt i perioden marts-juli 2018, er sorteret fra, da opgørelsen over gennemførelse af grundforløbet efter reformen er opgjort ni måneder efter start. Der er foretaget en række robusthedsanalyser, der sikrer, at frasortering ikke påvirker resultaterne: i) Elevprofilen hos de personer, der er påbegyndt i perioden marts-juli 2018, adskiller sig ikke fra de personer, der er påbegyndt i perioden august 2017-februar 2018; ii) Frasortering af personer, der påbegynder i månederne marts-juli i de andre skoleår, ændrer heller ikke på konklusionerne.

Den mest markante udvikling i gennemførelsesprocenten findes på hovedområderne Omsorg, sundhed og pædagogik og Kontor, handel og forretningsservice. På begge hovedområder er gennemførelsesprocenten steget med mere end 10 procentpoint i kølvandet på reformen. På hovedområdet Fødevarer, jordbrug og oplevelser er der sket en stigning fra omkring 60 % i de tre skoleår før reformen til omkring 66 % i de tre første skoleår efter reformen. Der er ligeledes sket en større stigning på hovedområdet Teknologi, byggeri og transport – denne stigning indtræder dog først for alvor i det andet skoleår efter reformen.

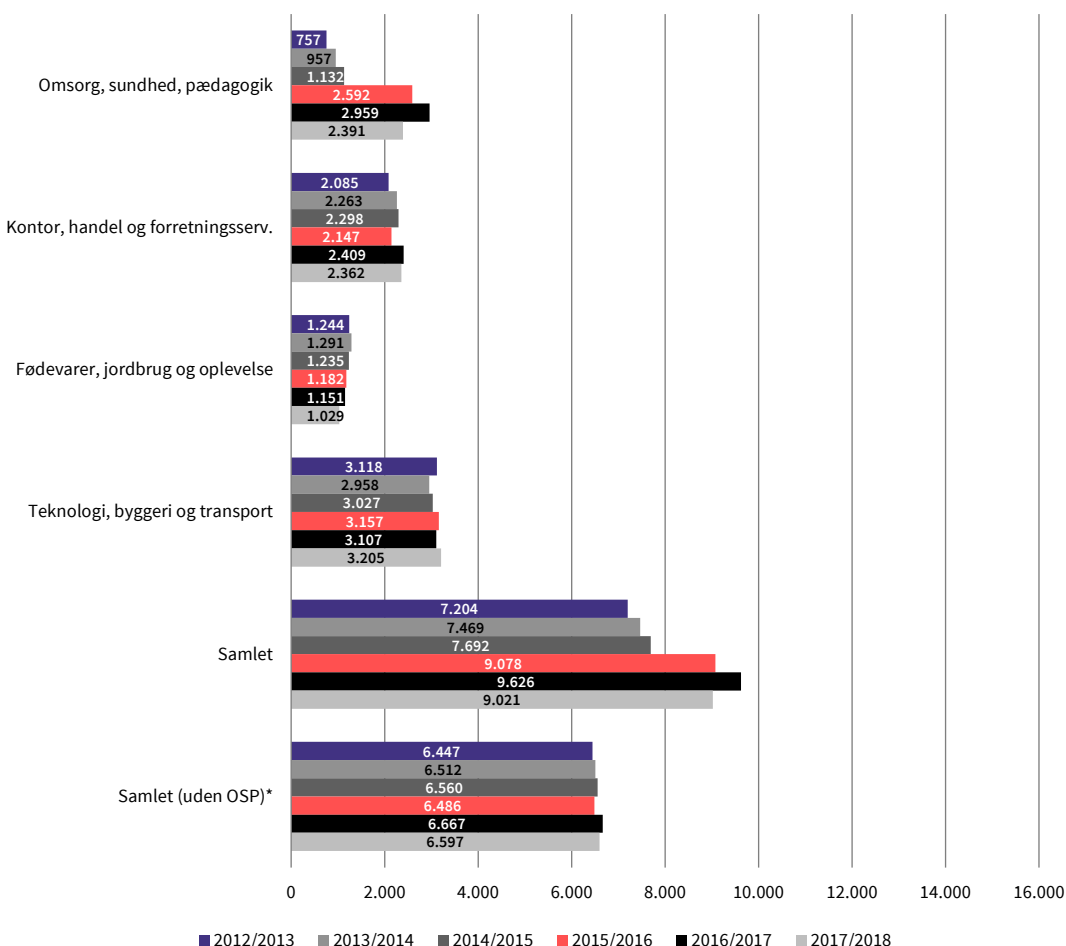
Udviklingen på alle fire hovedområder indikerer en umiddelbar sammenhæng mellem reformen og stigningen i gennemførelsesprocenten. Den mest nærliggende forklaring er, at der med de ændrede adgangs- og overgangskrav er sket en ændring i elevprofilen blandt voksne elever på erhvervsuddannelsens grundforløb. Andelen af elever med stærkere forudsætninger for at gennemføre er således steget. Dette ser vi nærmere på i kapitel 4, hvor vi undersøger udviklingen i elevprofilen blandt voksne, der påbegynder et grundforløb på en erhvervsuddannelse før og efter reformen.

4.2 Flere voksne gennemfører grundforløbet trods stort fald i tilgangen

Figur 4.2 viser antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet i perioden 2012/13-2017/18. Antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet, er således steget efter reformen på alle hovedområder undtagen Fødevarer, jordbrug og oplevelser, hvor der er sket et mindre fald. Udviklingen i antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet, skal ses i lyset af, at der på tre ud af fire hovedområder er sket et fald i antallet af personer, der påbegynder grundforløbet. Den stigende andel, der gennemfører grundforløbet, ser altså ud til at kompensere for det faldende optag.

FIGUR 4.2

Udviklingen i antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: I skoleåret 2017/18 er kun medtaget personer, der er påbegyndt grundforløbet i perioden august 2017-februar 2018. De personer, der er påbegyndt i perioden marts-juli 2018, er sorteret fra, da opgørelsen over gennemførelse af grundforløbet efter reformen er opgjort ni måneder efter start. Antallet af personer, der gennemfører grundforløbet i skoleåret 2017/18, er således baseret på dem, der gennemfører grundforløbet i perioden august 2017-februar 2018 samt det forventede antal gennemførte af dem, der er påbegyndt grundforløbet i perioden marts-juli 2018. Det forventede antal er beregnet ud fra gennemførelsesprocenten for de øvrige personer, der er påbegyndt grundforløbet i skoleåret 2017/18. * OSP henviser til hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik.

Den største stigning har fundet sted på Omsorg, sundhed og pædagogik, hvor antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet, er steget med hele 179 %, når man sammenligner de tre år før med tre år efter reformen. Den store stigning kan både tilskrives stigningen i tilgangen, men også stigningen i andelen, der gennemfører.

På hovedområderne Kontor, handel og forretningsservice og Teknologi, byggeri og transport er der sket en mindre stigning i antallet af personer, der gennemfører grundforløbet. På begge områder er antallet steget med 4 % til trods for, at tilgangen på disse hovedområder er faldet med hhv. 15 % og 8 % efter reformen. Denne udvikling kan forklares med den stigende gennemførelsesprocent på de to hovedområder. Den stigende gennemførelsesprocent har dog ikke kunnet kompensere helt for den faldende tilgang på hovedområdet Fødevarer, jordbrug og oplevelser, hvor der er sket et fald på 11 % i antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet efter reformen. Til sammenligning er der sket et fald på 20 % i tilgangen til hovedområdet.

Samlet set er der sket en stigning på 24 % i antallet af voksne, der gennemfører grundforløbet, når man sammenligner de tre skoleår før reformen med de tre skoleår efter. Frasorterer man hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik, er der imidlertid kun tale om en stigning på 1 %.

5 Ændret elevprofil efter reformen

I dette kapitel undersøger vi udviklingen i elevprofilen blandt de voksne, der har påbegyndt et grundforløb på en erhvervsuddannelse hhv. før og efter erhvervsuddannelsesreformen, og analyserer bl.a., hvilken betydning reformen har haft for udviklingen.

Analysen fokuserer på udviklingen i baggrundskaraktistika hos elevgruppen, herunder tidligere gennemførte uddannelser og etnicitet.⁸ Overordnet set peger analysen på, at der, siden reformen blev indført, er sket et stort fald i antallet af voksne elever uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser, mens fordelingen i forhold til etnicitet er forholdsvis uændret.

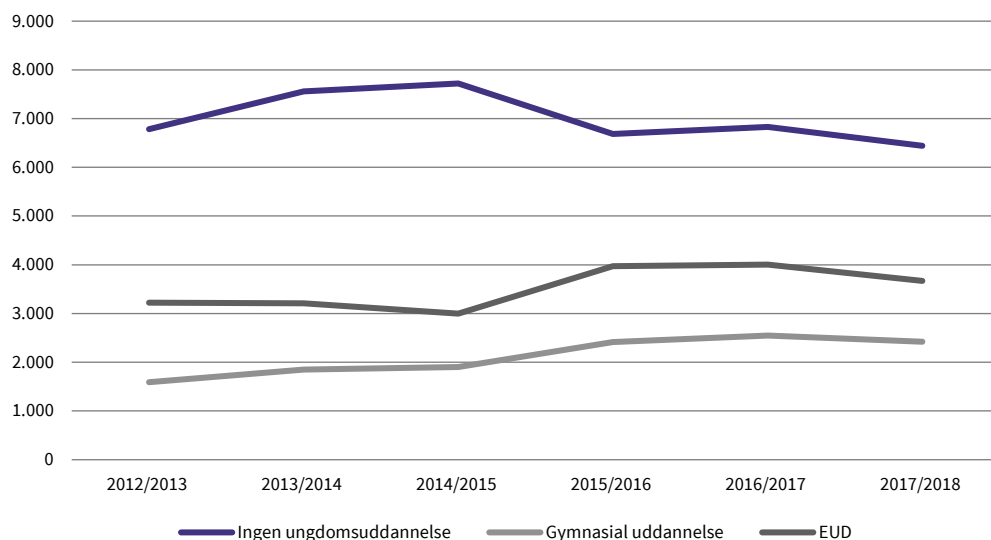
5.1 Færre voksne elever uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser

Figur 5.1 viser, at erhvervsuddannelsesreformen har medført et stort fald i antallet af voksne elever uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser. Samtidig er der sket en stor stigning i antallet af voksne elever med tidligere gennemførte ungdomsuddannelser. Antallet af voksne elever uden en tidligere gennemført ungdomsuddannelse er således faldet fra ca. 7.400 om året i skoleårene før reformen til ca. 6.700 om året efter reformen, svarende til et fald på 10 %. Antallet af voksne elever med en tidligere gennemført gymnasial uddannelse eller erhvervsuddannelse er derimod steget fra ca. 4.900 om året før reformen til ca. 6.300 om året efter reformen, svarende til en stigning på 29 %.

⁸ Det har ikke været muligt at gennemføre analyser i forhold til grundskolekarakterer, da disse kun er tilgængelige i DST's registre fra skoleåret 2001/2002. Denne begrænsning betyder fx, at der i skoleåret 2012/2013 kun ville være data om grundskolekarakterer for de 25-26-årige.

FIGUR 5.1

Udviklingen i antallet af personer med og uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser på grundforløbet

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Nogle af de personer, der tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, har gennemført flere ungdomsuddannelser. Analyserne i denne figur tager afsæt i den senest gennemførte ungdomsuddannelse.

En betydelig del af stigningen i antallet af personer med tidligere gennemførte ungdomsuddannelser kan tilskrives udviklingen på hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik. Her betyder de ændrede overgangskrav til hovedforløbet, at mange af dem, der før reformen startede direkte på hovedforløbet (fx som sosu-assistent), efter reformen først må gennemføre grundforløbet. Noget af udviklingen kan desuden tilskrives generelle konjunkturelle og uddannelsesdemografiske udviklingstendenser.

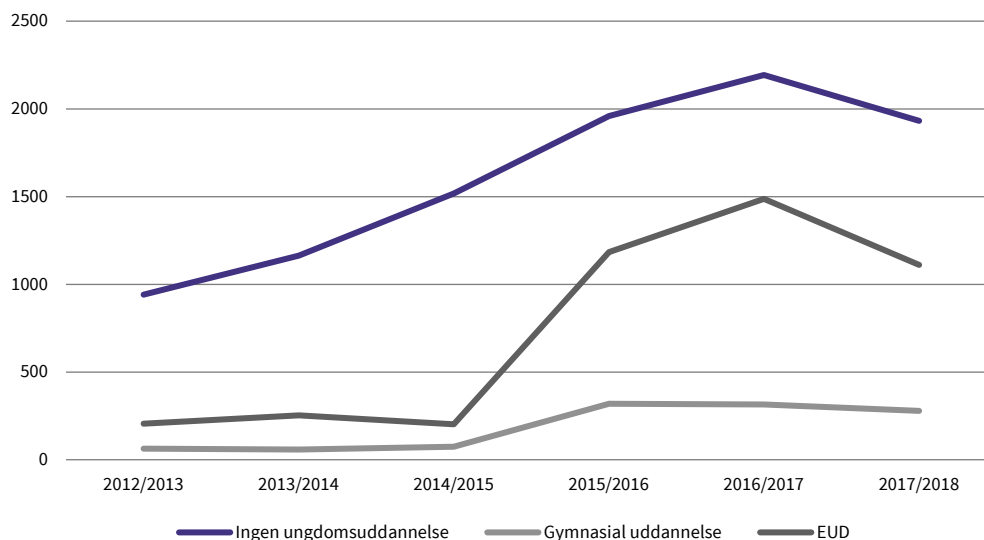
Den overordnede udvikling dækker således over meget forskellige udviklingstendenser på de fire hovedområder.

Omsorg, sundhed og pædagogik

Det fremgår af figur 5.2, at der med reformen er sket en generel stigning i antallet af voksne på hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik. Stigningen har dog været mest markant blandt voksne med en tidligere gennemført erhvervsuddannelse. Denne gruppe er mere end femdoblet efter reformen. Udviklingen kan henføres til de skærpede overgangskrav til hovedforløbet, som har betydet, at mange, der tidligere startede direkte på sosu-uddannelsens hovedforløb, efter reformen er tvunget til at starte på grundforløbet. Antallet af personer, der ikke tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, var stigende allerede inden reformen, mens der for antallet af personer med en gymnasial baggrund og særligt en erhvervsuddannelsesbaggrund først er sket en markant stigning i årene efter reformen. I skoleåret 2017/18 er der dog sket et stort fald i antallet af personer med erhvervsuddannelsesbaggrund såvel som personer uden tidligere gennemført ungdomsuddannelse.

FIGUR 5.2

Udviklingen i antallet af personer med og uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser på Omsorg, sundhed og pædagogik

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

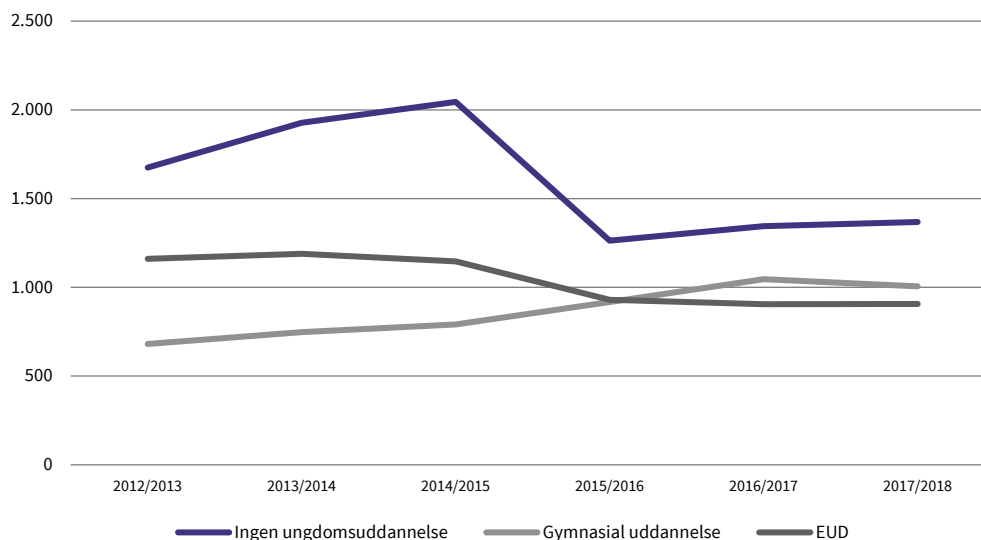
Note: Nogle af de personer, der tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, har gennemført flere ungdomsuddannelser. Analyserne i denne figur tager afsæt i den senest gennemførte ungdomsuddannelse.

Kontor, handel og forretningsservice

Figur 5.3 viser, at der på Kontor, handel og forretningsservice er sket et stort fald i antallet af voksne med erhvervsuddannelsesbaggrund og særligt antallet af voksne uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser, som er reduceret med omkring en tredjedel efter reformen. Antallet af voksne elever med gymnasial baggrund er derimod steget i hele perioden og særligt i de to første skoleår efter reformen. Udviklingen på hovedområdet Kontor, handel og forretningsservice kan tilskrives de nye, skærpede adgangskrav, herunder karakterkrav i fagene dansk og matematik, samt at der på kontoruddannelserne, som udgør hovedparten af tilgangen på hovedområdet Kontor, handel og forretningsservice, er blevet indført et krav om gymnasial baggrund.

FIGUR 5.3

Udviklingen i antallet af personer med og uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser på Kontor, handel og forretningservice

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

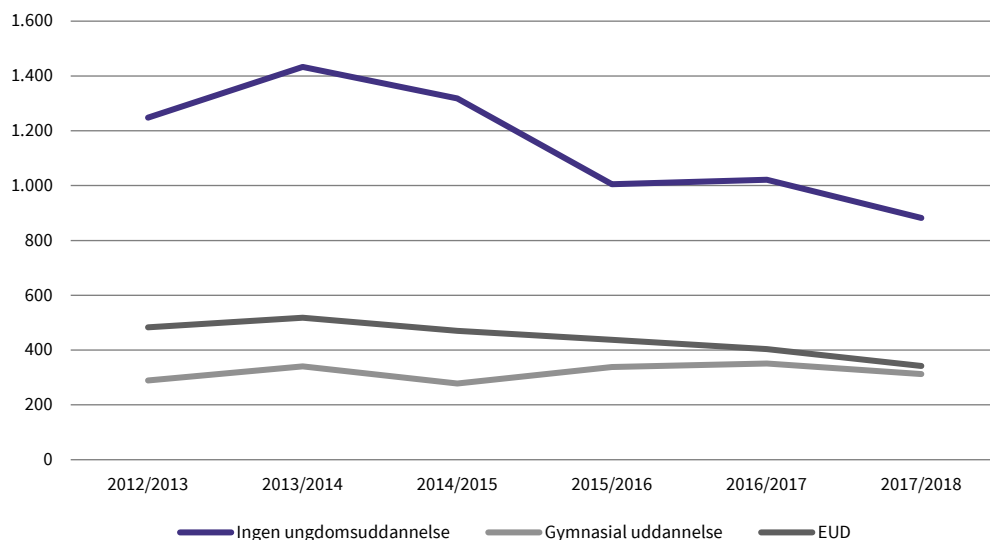
Note: Nogle af de personer, der tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, har gennemført flere ungdomsuddannelser. Analyserne i denne figur tager afsæt i den senest gennemførte ungdomsuddannelse.

Fødevarer, jordbrug og oplevelser

Efter reformen er der sket et stort fald i antallet af voksne elever uden en ungdomsuddannelse på hovedområdet Fødevarer, jordbrug og oplevelser. Det fremgår af figur 5.4, der desuden peger på, at det store fald i antallet af voksne elever, der ikke tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, kan forklare størstedelen af det samlede fald på hovedområdet efter reformen, som blev beskrevet i kapitel 3.

FIGUR 5.4

Udviklingen i antallet af personer med og uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser på Fødevarer, jordbrug og oplevelser

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

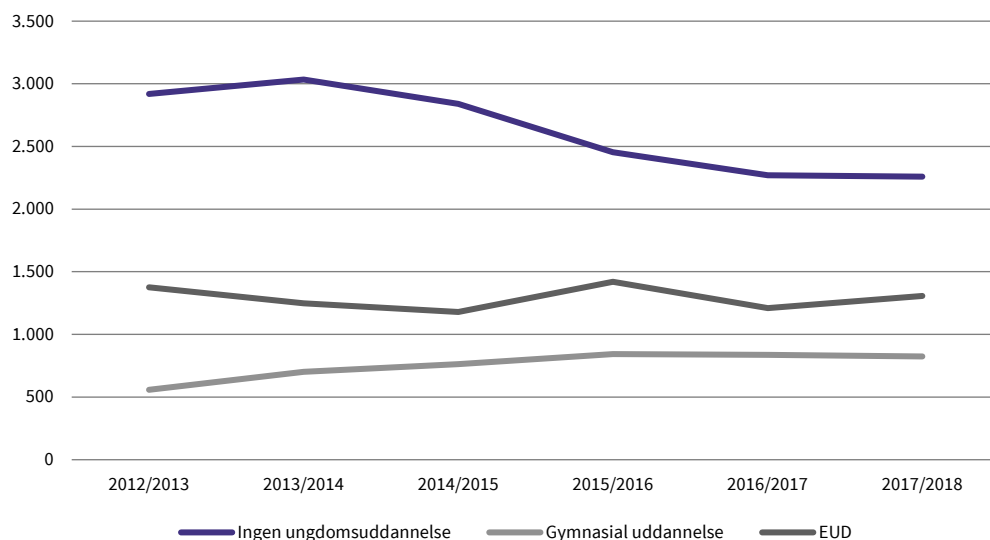
Note: Nogle af de personer, der tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, har gennemført flere ungdomsuddannelser. Analyserne i denne figur tager afsæt i den senest gennemførte ungdomsuddannelse.

Teknologi, byggeri og transport

Figur 5.5 viser, at der i kølvandet på reformen er sket et stort fald i antallet af personer uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser på hovedområdet Teknologi, byggeri og transport. På den anden side er der i perioden sket en mindre stigning i antallet af voksne med gymnasial baggrund eller erhvervsuddannelsesbaggrund.

FIGUR 5.5

Udviklingen i antallet af personer med og uden tidligere gennemførte ungdomsuddannelser på Teknologi, byggeri og transport

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

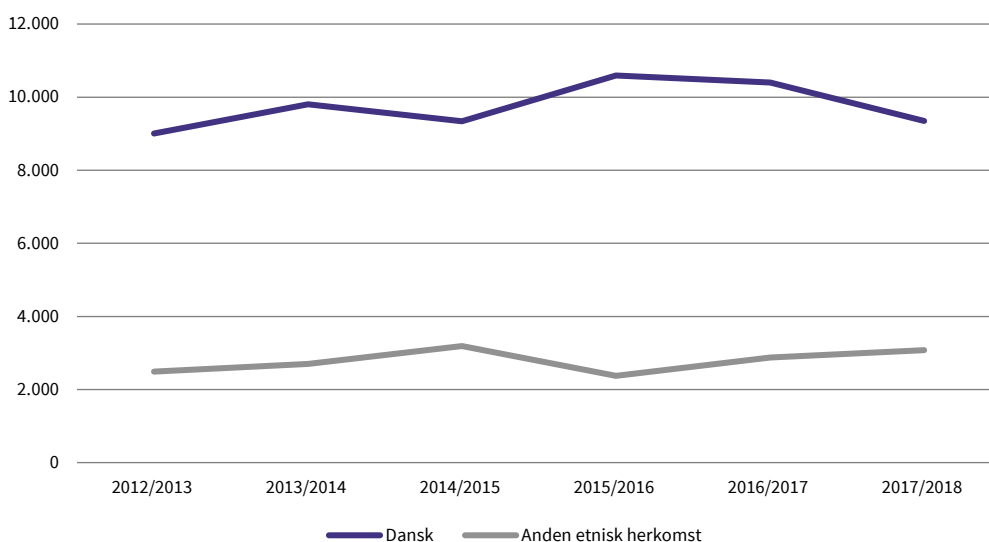
Note: Nogle af de personer, der tidligere har gennemført en ungdomsuddannelse, har gennemført flere ungdomsuddannelser. Analyserne i denne figur tager afsæt i den senest gennemførte ungdomsuddannelse.

5.2 Uændret fordeling i forhold til etnisk baggrund

I det første skoleår efter reformen faldt antallet af elever med anden etnisk baggrund, mens der skete en stor stigning i antallet af elever med dansk baggrund. Figur 5.6 viser imidlertid, at antallet af elever med anden etnisk baggrund sidenhen er steget til samme niveau som før reformen, mens antallet af elever med dansk baggrund er faldet til samme niveau som før reformen. Over hele perioden er der således ikke sket en stor forskydning i tilgangen til grundforløbet mht. etnisk baggrund. Den overordnede udvikling dækker dog over meget forskellige udviklingstendenser på de fire hovedområder.

FIGUR 5.6

Udviklingen i tilgangen til grundforløbet, fordelt efter etnisk baggrund

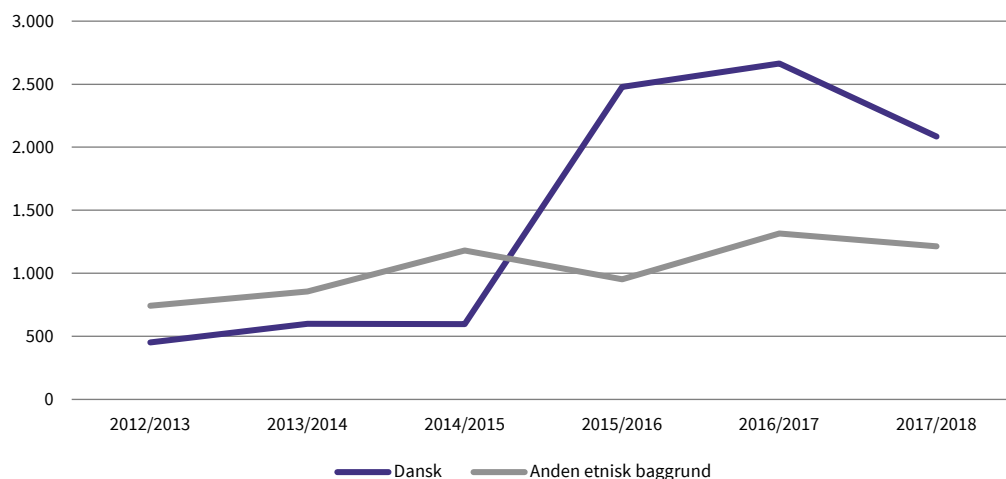
Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Omsorg, sundhed og pædagogik

I kølvandet på reformen er der sket en betydelig stigning i antallet af elever med dansk baggrund, der påbegynder grundforløbet på hovedområdet Omsorg, sundhed og pædagogik. Det fremgår af figur 5.7, der også viser, at antallet af elever med anden etnisk baggrund derimod faldt markant i det første skoleår efter reformen for efterfølgende at stige til niveauet fra året før reformen. Over hele perioden er der dog tale om en samlet stigning i antallet af elever med anden etnisk baggrund. Udviklingen på området kan tilskrives de ændrede adgangskrav til grundforløbet samt de ændrede overgangskrav til hovedforløbet, der bevirker, at mange af dem, der tidligere begyndte direkte på hovedforløbet, nu skal gennemføre et grundforløb først.

FIGUR 5.7

Udviklingen i tilgangen til Omsorg, sundhed og pædagogik, fordelt efter etnisk baggrund

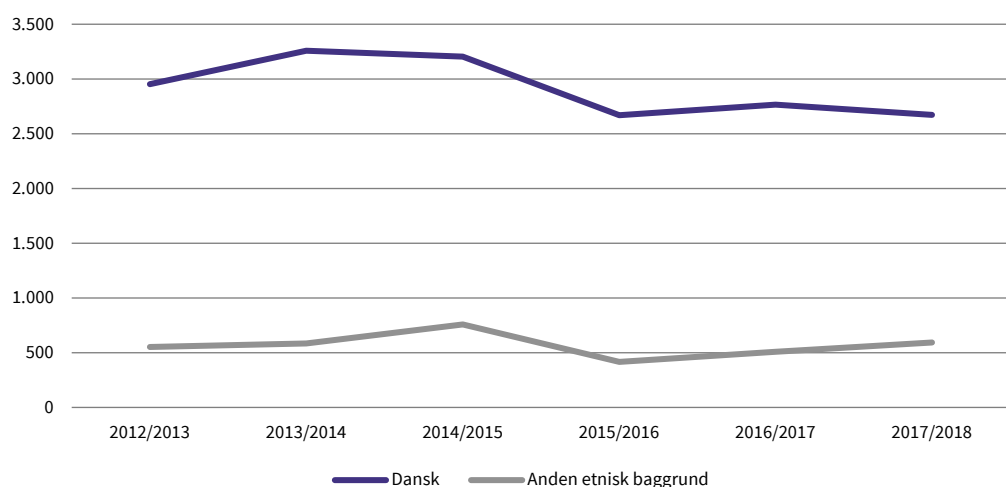
Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Kontor, handel og forretningsservice

Figur 5.8 viser, at der efter reformen er sket et stort fald i tilgangen af elever med både dansk og anden etnisk baggrund på hovedområdet Kontor, handel og forretningsservice. Antallet af elever med anden etnisk baggrund har dog efterfølgende fulgt en opadgående kurve, mens antallet af elever med dansk baggrund har været nogenlunde stabilt, siden reformen blev indført.

FIGUR 5.8

Udviklingen i tilgangen til Kontor, handel og forretningsservice, fordelt efter etnisk baggrund

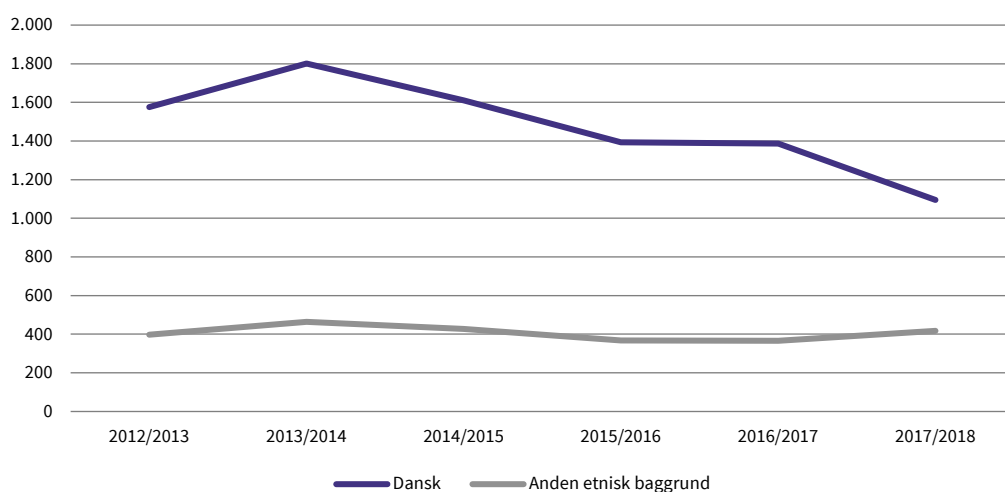
Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Fødevarer, jordbrug og oplevelser

Det fremgår af figur 5.9, at der også på hovedområdet Fødevarer, jordbrug og oplevelser er sket et stort fald i antallet af elever med både dansk og anden etnisk baggrund efter reformen. Antallet af elever med anden etnisk baggrund har dog efterfølgende nået et niveau svarende til før reformen.

FIGUR 5.9

Udviklingen i tilgangen til Fødevarer, jordbrug og oplevelser, fordelt efter etnisk baggrund

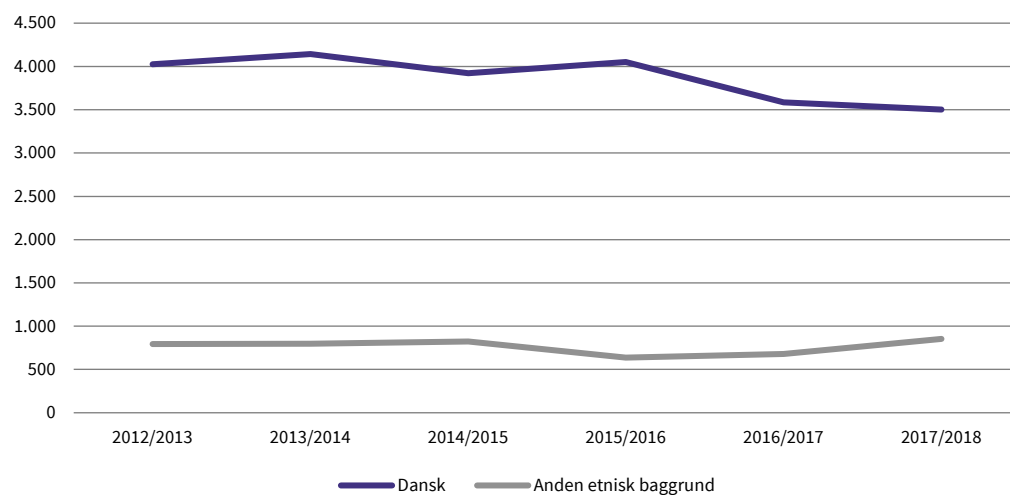
Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Teknologi, byggeri og transport

Efter reformen er der sket et mindre fald i antallet af elever med anden etnisk baggrund, som dog efterfølgende er steget til samme niveau som før reformen. Figur 5.10 viser, at der, set over hele perioden, er sket et stort fald i antallet af elever med dansk baggrund, mens det er forholdsvis uændret for elever med anden etnisk baggrund.

FIGUR 5.10

Udviklingen i tilgangen til Teknologi, byggeri og transport, fordelt efter etnisk baggrund

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Appendiks A – Litteraturliste

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2016). *Danmark kommer til at mangle faglærte*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2019). *Fra ufaglært til faglært forbedrer de offentlige finanser*. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Danmarks Evalueringsinstitut (2015). *Fra ufaglært til faglært. Hvad har betydning for ufaglærtes orientering mod at blive faglærte?* København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017). *Evaluering af erhvervsuddannelse for voksne (euv). Hovedrapport*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017). *Fleksibilitet i ungdomsuddannelsessystemet*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Danmarks Statistik (2019). *Erhvervsuddannelser i Danmark. 2019*. København: Danmarks Statistik.

Regeringen o.a. (2014). *Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser*. 24. februar 2014.

Regeringen o.a. (2018). *Fra folkeskole til faglært – Erhvervsuddannelser til fremtiden*. 22. november 2018.

Søndergaard, Lindegaard Andersen, Slottved, Friche, Kollin, Greve, ... Normann Andersen (2017). *Grundforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen*. København: KORA

Voksne på erhvervsuddannelsernes grundforløb

© 2019 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Martin Gravgaard

ISBN (www) 978-87-7182-318-9

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk